

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

Järjestämisvastuun siirto kunnille on perusteltua. Erytisen hyvä asia asiakaslähtöisen palvelun toteuttamiselle on se, että kunnan palveluekosysteemiä pystytään tehokkaasti hyödyntämään. Kunnan nykyisten elinvoima- ja elinkeinopalveluiden nivominen palveluprosessiin auttaa asiakkaiden ja yritysten välistä kohtaantoa. Kannustava rahoitusmalli ei toteudu pidempään työttömänä olleiden asiakkaiden osalta parhaalla mahdollisella tavalla. Pääpaino heidän tarvitsemistaan palveluista on HV-alueiden vastuulla olevissa toiminnoissa. Kunnan maksuosuus esityksessä säilyy siis myös heidän osaltansa, vaikka suora vaikutusvalta heidän palveluprosessiinsa puuttuu tai on vaillinainen. On perusteltua, että tapauksissa, jossa asiakkaan palvelutarve on sosiaali- ja terveyspalveluissa, myös rahoitusosuuden tulisi olla hyvinvointialueella. Raision kaupunki yhtyy Kuntaliiton näkemykseen siitä, että yhteistyö ja tietojenvaihto hyvinvointialueiden kanssa kirjataan lakisääteisesti. Uudistuksen onnistuminen tavoitteiden mukaisesti edellyttää riittävää rahoitusta ja resursointia. Erytisen merkittävää tässä vaiheessa on se, että kunnille osoitettaisiin rahoitusta myös paikalliseen valmistelutyöhön.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

Olisi toivottavaa, että kunnan rahoitusvastuu katkeaisi nykyisen kaltaisesti, kun asiakas siirtyy työllistymistä edistävään palveluun. Monen asiakkaan palveluprosessi on varsin pitkä, ja kuntouttavan työtoiminnan palveluille on tarvetta. Asiakkaan siirtyessä kuntouttavaan työtoimintaan, myös rahoitusvastuun tulisi katketa.

Työllisyysalueen kuntien yhteistoiminnassa järjestämismalleja on esitetty kaksi: vastuukuntamalli tai kuntayhtymä. Kuntayhtymät ovat monesti varsin raskaita hallinnollisia kokonaisuuksia ja toisaalta

järjestämisvastuun antaminen ns. vastuukunnalle herättää huolta. Olisi toivottavaa, että yksittäinen kunta pystyisi tuottamaan esimerkiksi henkilöstöasiakaspalvelua yksin. Toivottava malli voisi olla esimerkiksi sen kaltainen, jossa työllisyysalueen sisällä voitaisiin sopimuksellisesti sopia palveluista ja toiminnoista, joita yksittäinen kunta voisi hoitaa ja toisaalta niistä palveluista joista ns. vastuukunta huolehtisi. Eli järjestämisvastuu voisi olla jokaisella kunnalla, mikäli he kuntalain mukaisesti voisivat sopia toistensa kanssa, kuinka tehtävän järjestävät.

Kannatettavaa on kirjaus siitä, että KEHA-keskus vastaa työvoimapalveluiden valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista. Lisäksi on kannatettavaa käyttöoikeus KEHA-keskuksen tuottamaan tietoon ja dataan sekä se, että KEHA-keskus antaisi erityistä harkintaa vaativat työvoimapolitiittiset lausunnot.

Nuorten palveluiden järjestämistä säädettäessä tulisi varmistaa se, että työllisyysalueella olisi Ohjaamo-toimintaa tai TYP-toimintaan nivottua palvelua laajasti käytössään maantieteellisesti tarkasteltuna. Palvelun keskittäminen ainoastaan keskuskaupunkiin ei palvele nuorten palvelutarvetta. Sopimukseen perustuvan organisoinnin sijaan tästä olisi hyvä säätää suoraan laissa. Lisäksi on merkittävää, että myös kunta lisätään toimijoihin, jotka osallistuvat TYP-työhön, erityisesti tämä korostuu kunnan ja HV-alueiden palveluiden yhteensovittamisen kohdalla.

On merkittävää, että myös tulevaisuudessa kunnille on mahdollista myöntää palkkatukea. Tässä ehdotuksessa kyseinen myöntämisoikeus ollaan eväämässä, tosin sille ollaan lausuntokierroksen aikana etsimässä korvaavaa sääntelyä. On syytä lakiteknisesti varmistaa, että tällainen tuki kunnille on tulevaisuudessakin mahdollista. Tämä hyödyttäisi erityisesti osatyökykyisten työllistymistä ja antaisi heille mahdollisuuden päästä työelämään päivittämään ja kehittämään omaa ammattitaitoaan.

Huomion arvoista on myös valtion ja erityisesti työ- ja elinkeinoministeriön vahva rooli palveluiden seuraamisessa ja arvioinnissa. Esityksen mukaan ministeriö voisi käynnistää alueiden yhdistämiseen tai muuttamiseen johtavan neuvottelumenettelyn, mikäli kunnan tai työllisyysalueen kyky järjestää palvelut olisi kahden viimeisen vuoden aikana merkittävästi heikentynyt verrattuna muihin vastaaviin kuntiin tai työllisyysalueisiin. Päätöksen muutoksesta tekisi valtioneuvosto. Lähinnä vastaava arviointimenettely kunnissa on kuntalain 118 §:n mukainen erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely. Varsinaisesta laillisuusvalvonnasta vastaisi tällöin aluehallintovirasto. Tässä kokonaisuudessa saattaa silti olla ristiriitaa kunnallisen itsehallinnon toteutumisen näkökulmasta.

Kunnan kasvavan rahoitusvastuun kompensointi tullaan järjestämään peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kautta. Kuitenkin niin toteutettuna ettei sitä ole ns. korvamerkitty työllisyydenhoitoon. Tässä kompensointitavassa ei pystytä varmistamaan saatavan rahan kohdentumista juuri työllisyydenhoitoon. Olisi perusteltua, että kuntien rahoitukseen liittyvä poikkileikkausmalli tulisi vuoden 2022 tason mukaisena, jolloin on otettu käyttöön uusi

työvoimapalvelumalli. Raision kaupunki kiinnittää Kuntaliiton tavoin huomiota siihen, että esityksessä poikkileikkaustilanteeseen perustuva kompensatio ei huomio väestönkasvua. Tällöin vahvan väestönkasvun alue, jollainen Raisio tällä hetkellä on, jää nopeasti jälkeen poikkileikkaustilanteen mukaisesta kompensatiosta.

Esityksessä ehdotetaan palveluiden rahoituksen kohdentamista valtionosuuksien kustannuspohjaan pääasiassa kahteen kriteeriin perustuen. Tästä 70 prosenttia kohdentuisi työikäisen väestön (ikäryhmä 18–64-vuotiaat) ja 30 prosenttia laajan työttömyyden käsitteen perusteella, joka kattaisi sekä työttömät, että palveluiden piirissä olevat asiakkaat. Kuntaliiton tavoin Raision kaupunki kiinnittää huomionsa siihen, että tehtävien rahoitus tulee joka kunnalle, mutta kustannukset ja järjestämistehtävät vain järjestäjille. Kannustinmallin eli työttömyysturvan uuden vastuunjakomallin ydintavoite puolestaan on ohjata työllistymiseen johtavaa tehokasta ja vaikuttavaa TE-palveluiden järjestämistä. Myös työttömyysturvavastuu ja sen hyvitys tulee joka kunnalle, mutta järjestämistehtävät puolestaan vain järjestäjille. Tämä tarkoittaisi, että lähtökohtaisesti suurimmassa osassa Suomen kuntia valta ja taloudellinen vastuu ovat epäsuhtaiset.

Esityksessä ei käy selkeästi ilmi kuinka paljon henkilöresurssia valtiolta on siirtymässä eri kunnille. On todettu, että siirtyviä tehtäviä valtionhallinnossa hoitava henkilöstö siirtyisi liikkeenluovutuksella kuntaan. Siirtyvän henkilöstön osaaminen ja tietotaito ovat tärkeitä tulevien vastuiden sujuvassa hoidamisessa ja siirtymässä. Kunnilla tulisi kuitenkin olla mahdollisuus vaikuttaa heille siirtyvään henkilöstöön, osaamiseen ja tietotaitoon. Tämä vaikutusmahdollisuus tekisi muutossiirtymästä sujuvampaa koko henkilöstön osalta. Osaltaan epäselvyyttä aiheuttaa se, että ei ole tietoa mitkä tehtävät lakkautuvat ja mitkä mahdollisesti korvautuvat uusilla.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

Riskienhallinnan näkökulmasta erityistä huomiota on kiinnitettävä tietojärjestelmiin. Työllisyyden hoidon tehokkaan toteutumisen kannalta on olennaista, että asiakkaan palveluprosessiin vaikuttava tieto on helposti saatavilla tietosuojan liittyvien lakien puitteissa. Kriittisiä kohtia ovat esimerkiksi kokonaisarkkitehtuurin luominen ja tietojärjestelmien käyttöönotto sekä henkilökunnan perehdytys.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)**
- **palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys**

Työllisyyshallinnon toimipisteitä on viime vuosina voimakkaasti keskitetty keskuskaupunkeihin. On kuitenkin hyvä, että paikallisesti on voitu tehdä sopimuksia esimerkiksi TYP-asiakkaiden palvelemisesta paikallisemmalla tasolla. Raision kaupungin näkemyksen mukaan on hyödyllistä ja asiakkaan palveluprosessin kannalta tehokasta, että työllisyyspalvelut järjestetään ensisijaisesti hänen omassa kotikunnassaan.

Kunnilla on elinkeinopalveluissa paljon osaamista ja yhdyspintaa paikalliseen yrityskenttään. Tätä kautta on mahdollista nopeuttaa asiakkaiden työllistymistä. Työllisyysneuvonta ja sen kehittäminen ovat kiinteä osa elinvoimaisen kaupungin omaa toimikenttää. Myös paikallistason suhteet alueen oppilaitoksiin ovat keskeisessä roolissa, varsinkin silloin kun asiakas tarvitsee työllistyäkseen täydennyskoulutusta. Tehokkaimmillaan tämä on silloin kun kunta, oppilaitos ja yritykset tekevät tiivistä yhteistyötä.

Yksittäisen kunnan näkökulmasta suurimpana riskinä voidaan nähdä vaade työllisyysalueista. Työllisyysalueesta pitäisi nopeasti saada paikallistasolla näkemys, jotta varsinaiseen tehtävien siirtoon voidaan valmistautua. On vaarana, että työllisyysalueen muodostamiseen venyy pitkälle vuoteen 2023, jolloin aikaa käytännön järjestelyihin jää verraten vähän. Toistaiseksi myös tiedot TE-hallinnosta kuntiin siirtyvien työntekijöiden määrästä ovat verraten epäselviä. Raision kaupunki kiinnittää huomiota myös vastuukuntamallin tuomiin haasteisiin. Tässä mallissa kunta antaisi oman työllisyysneuvontansa ns. vastuukunnan tehtäväksi. Esimerkiksi kilpailutuksiin liittyviin asioissa tästä voisi olla hyötyä, mutta samalla kosketuspinta paikallisiin yrityksiin loittonee.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- valtakunnalliset tavoitteet
- työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät
- alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut

-

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisveloitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämisen- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?
- kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)
- kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli
- eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta
- ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta
- edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

**Laki palkkaturvain muuttamisesta;
Laki merimiesten palkkaturvain muuttamisesta**

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

**Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;
Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta**

-

**Laki työsopimuslain muuttamisesta;
Laki merityösopimuslain muuttamisesta**

-

**Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;
Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta**

-

**Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;
Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;
Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta**

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;
Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;
Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;
Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;
Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;
Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;
Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;
Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

-

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

Raision kaupunki yhtyy Kuntaliiton näkemykseen: ” Lakiluonnoksen 2 §:ssä esitetyn Työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteistoimintamallin toimijoiksi tulisi tunnistaa ne toimijat, joita henkilön

palvelutarve edellyttää. Pykälään tulisi osapuoliksi lisätä työllisyysviranomaisen, hyvinvointialueen ja Kelan lisäksi myös kunnat (esim. sivistys- ja nuorisopalvelut), joiden rooli on monien asiakkaiden palvelutarpeissa keskeinen. Kuntien rooli tulisi huomioida myös muissa luonnoksen yhteistoimintaa koskevissa pykälissä.

Kuntien rooli myös tiedonkulkua ja järjestelmien käyttöoikeuksia koskevissa pykäläluonnoksissa on epäselvä. Jos syntyy rakenteita, joissa työllisyysviranomaisen alueella tehtäviä jaetaan kuntien välillä (osa hoidetaan paikallisesti), ei voi olla niin, että kunnissa työskentelevät olisivat yhteisten asiakastietojärjestelmien ulkopuolella. Luonnoksen 3 §:ään tulisi tarkentaa, että palveluun ohjaamisen perusteena olevan palvelujen yhteen sovittamisen tarpeen lisäksi voi olla myös monialaisen tuen tarve”.

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

Raision kaupunki yhtyy Kuntaliiton näkemykseen: ” Isoihin tehtäväsiirtoihin sekä uudistuksiin liittyy aina muutuskustannuksia. Muutuskustannukset ovat ylimääräisiä kertaluonteisia kustannuksia, joita syntyy, kun tehtäviä siirretään uuden järjestäjän vastuulle. Muutuskustannukset saattavat kuitenkin olla myös pysyviä. Kertaluonteisia muutuskustannuksia ovat esimerkiksi ICT-järjestelmien muuttamisesta aiheutuvat kustannukset. Koska uudistuksessa siirretään kunnille lakisääteisiä tehtäviä, tulee selvityksen perusteella arvioidut muutuskustannukset korvata kunnille täysimääräisesti”.

Tammilehto Sanna

Raision kaupunki - kaupunginhallitus 21.6.2022 § 236